

Reprezentări ale mediului universitar asupra activității și rolului ARACIS

Mihai Păunescu Școala Națională de Studii Politice și Administrative
socrates_romania@yahoo.com

Rezumat: *Articolul își propune să investigheze percepțiile diferitelor categorii de deținători de interese despre misiunea și activitățile curente ale ARACIS. Plecăm de la ipoteza că pentru a gestiona efectiv domeniul învățământului superior din România, ARACIS trebuie nu numai să aplice consistent principiile sale de evaluare, ci și să fie o instituție transparentă, care să furnizeze informații despre activitățile, obiectivele și rezultatele sale. Articolul demonstrează că există o diferență substanțială între persoanele aflate la conducerea universităților și cadrele didactice privind nivelul de cunoaștere și informare despre activitățile și obiectivele ARACIS. Cadrele didactice cunosc mai puține lucruri decât persoanele aflate la conducerea universităților în ceea ce privește misiunea ARACIS și direcția de dezvoltare pe care ar trebui să o urmeze. Pe de altă parte, din datele calitative, reiese că există o nevoie clar exprimată de către cadrele didactice pentru reglementarea domeniului învățământului superior și de a asista universitățile în furnizarea de programe de o calitate înaltă. Articolul argumentează că ARACIS trebuie să profite de această tendință prin îmbunătățirea strategiei sale de comunicare, orientându-se către cadrele didactice și nu numai către persoanele aflate la conducerea universităților.*

Cuvinte cheie: ARACIS, comunicare, cadre didactice, conducerea universităților.

Abstract: *The article sets to investigate the perception of different categories of stakeholders over the mission and current activities of ARACIS. We start from the assumption that in order to effectively govern the higher education area in Romania ARACIS not only has to stick to its evaluation principles and apply them consistently, but also to be transparent and informing on its current activities, objectives and the results. The article shows that there is a substantial difference between the university leaders and university teachers as regards the level of knowledge and information about ARACIS's activities and objectives. The teachers are more ignorant than the university leaders as regards the mission of ARACIS and the direction it should be further developed. On the other hand, from qualitative data, it transpires that there is a clear need expressed by the university teachers to regulate the higher education field and assist universities in providing high quality programmes. The argument of the article is that ARACIS needs to take advantage of this trend by improving its communication strategy and reaching out to academic teachers and not only university leaders.*

Keywords: ARACIS, communication, academic teachers, university leaders.

Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior a fost înființată în 2005 în baza Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 75/2005 având ca principale atribuții elaborarea metodologiei și a standardelor de acreditare, precum și evaluarea externă a calității învățământului în vederea acreditării furnizorilor de învățământ superior și a programelor lor de studii. Activitatea ARACIS este *publică*: ea servește unor scopuri publice – asigurarea, prin evaluări periodice colegiale, respectării unor standarde de calitate a programelor oferite studenților în vederea durabilității și rentabilității investiției în formare, pe de o parte, iar pe de altă parte rațiunile, modurile de organizare, funcționare, precum și deciziile agenției se realizează (sau ar trebui să se realizeze în sens normativ) în condiții de transparență. Astfel, art. 17(alin2) din OUG 75/2005 precizează printre atribuțiile ARACIS următoarele (listare non-exhaustivă): „elaborează și face publice propriile proceduri de

evaluare externă a calității educației“, „face publice rezultatele evaluărilor externe“, „publică manuale ghiduri, lucrări de sinteză a bunelor practici de evaluare și de asigurare internă și externă a calității“. Caracterul *public* al ARACIS este așadar constitutiv acestuia în cel puțin două sensuri: pe de o parte prin publicarea metodologiilor de evaluare și a rezultatelor evaluării are rolul de a limita asimetria informațională dintre furnizorii și beneficiarii programelor de formare; pe de altă parte, prin analiza și reflecția colegială asupra condițiilor de implementarea a programelor de studii, susține comunitate academică în constituirea unei culturi a calității și revelarea acelor practici și proceduri instituționale de asigurare a calității validate în contextul unui spațiu de formare mai larg (național, european sau global).

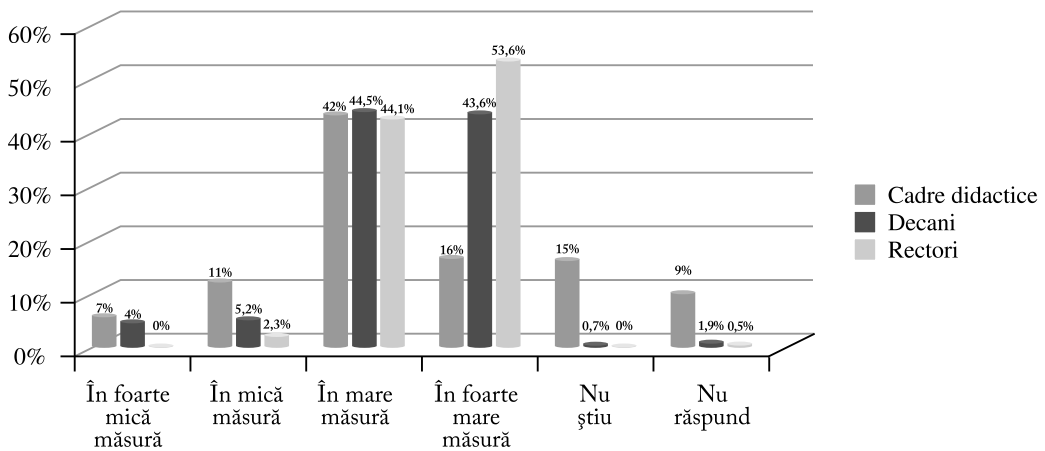
În acest context, ARACIS este parte a comunității academice și deservește nemijlocit această comunitate. Comunicarea cu mediul universitar este fundamentală în strategia de integrare și acceptare a instituției ca arbitru și facilitator ale calității. Ea nu trebuie privită ca un jandarm care se bazează pe puterile conferite de lege, ci să-și dobândească legitimitatea de jos în sus din partea comunității academice în virtutea funcției sale de garant al respectării regulilor jocului. Transparența este fundamentală în dobândirea și menținerea acestei legitimități.

În cadrul proiectului *Asigurarea calității în învățământul superior din România în context european. Dezvoltarea managementului calității academice la nivel de sistem și instituțional* POSDRU/2/1.2/S/1, ARACIS și-a propus să contribuie la instituirea unei culturi a calității ce pune accentul pe facilitare și îmbunătățire a serviciilor mai presus decât pe control și conformare. Pentru a atinge acest obiectiv reflecția asupra propriilor proceduri și practici este fundamentală. Punctul de plecare al unui astfel de demers constă în investigarea opiniilor și reprezentărilor unor actori cheie ai comunității academice asupra rolului, procedurilor și performanței ARACIS în mediul universitar românesc. Astfel, au fost realizate anchete sociologice atât în rândul cadrelor didactice, cât și al conducerii universitare (decanilor și rectorilor) cu privire la starea calității învățământului superior. Anchetele s-au bazat pe un eșantion reprezentativ la nivel național de 1540 cadre didactice, respectiv un eșantion de 236 de decani din 70 de universități și un eșantion de 134 de rectori provenind de la 73 de universități. Un set de întrebări a vizat reprezentările acestora asupra activității ARACIS.

Tabel 1

Scopul și funcționarea ARACIS sunt clare pentru dvs.			
	Cadre didactice	Decani	Rectori
În foarte mică măsură	38%	62%	46%
În mică măsură	40%	60%	45%
În mare măsură	41%	59%	46%
În foarte mare măsură	45%	55%	38%
Nu știu	60%	40%	50%
Nu răspund	64%	36%	59%

În privința cunoașterii scopului și modalităților de funcționare a ARACIS (Tabelul 1 și Figura 1) rezultatele ne arată că aproape jumătate dintre cadrele didactice investigate le cunosc în mică sau foarte mică măsură sau răspund cu „nu știu/nu răspund“ ceea ce, din punct de vedere teoretic poate fi interpretat tot ca o lipsă a informațiilor referitoare la activitatea ARACIS. Așadar, 42% dintre cadrele didactice mai degrabă nu cunosc activitatea ARACIS. Pe de altă parte, așa cum era de așteptat, rezultatele sunt pozitive la nivelul conducerii universitare: peste 88% dintre decani și peste 97% dintre rectori cunosc bine sau foarte bine scopul și funcționarea ARACIS. Instituția are astfel probleme de comunicare la nivelul comunității academice, în timp ce se pare că are o comunicare foarte bună la nivel de leadership universitar. Totuși rolul ARACIS în designul instituțional al învățământului superior ar trebui să fie și unul de facilitare, nu doar de verificare și acreditare și din acest punct de vedere comunicarea la nivelul catedrelor (nu doar la nivel universitar) ar trebui să fie mult mai eficientă.

Figura 1. Scopul și funcționarea ARACIS sunt clare pentru dvs.

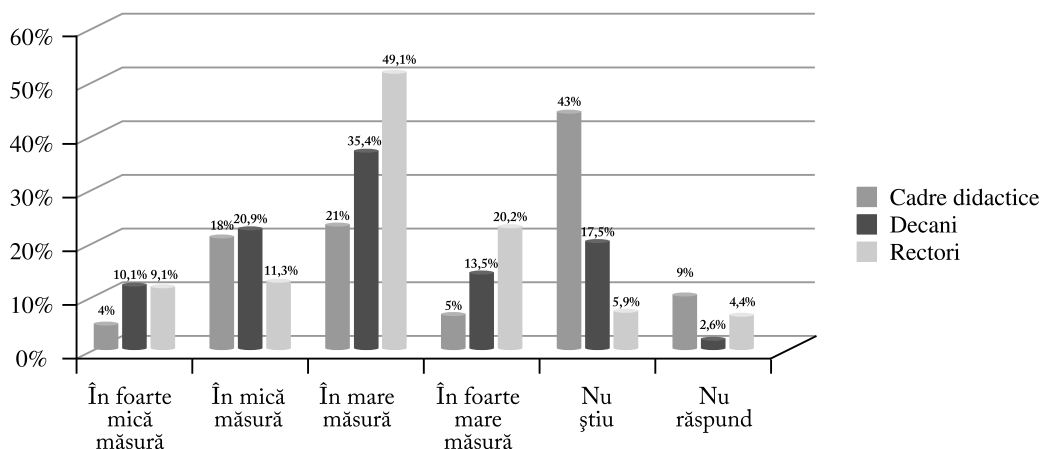
Când sunt puși să compare activitatea actuală a ARACIS cu cea a predecesorului CNEEA, majoritatea cadrelor didactice nu știu să răspundă ceea ce susține argumentul de mai sus că există relativ puțină cunoaștere și reflecție cu privire la rolul și funcționarea ARACIS. Cei care se pronunță totuși afirmă în procent de 26% că există deosebiri mari, în timp ce 22% spun că nu prea există deosebiri importante. 49% dintre decani și aproape 70% dintre rectori sunt de acord în mare și foarte măsură că există deosebiri mari între CNEEA și ARACIS. 30% dintre decani și 20% dintre rectori percep cele două instituții ca fiind mai degrabă similare.

Tabel 2

Între ARACIS și predecesorul său – CNEEA – există deosebiri mari			
	Cadre didactice	Decani	Rectori
În foarte mică măsură	4%	10.10%	9.10%
În mică măsură	18%	20.90%	11.30%
În mare măsură	21%	35.40%	49.10%
În foarte mare măsură	5%	13.50%	20.20%
Nu știu	43%	17.50%	5.90%
Nu răspund	9%	2.60%	4.40%

Interesante sunt procentele celor care declară „nu știu“ la această întrebare: dacă în cazul cadrelor didactice 43% declară că nu știu ce să răspundă la întrebare, procentul scade la 17.5% în cazul decanilor și la sub 6% în cazul rectorilor. Datele susțin afirmația anterioară că ARACIS este percepută mai degrabă la nivelul conducerii universitare având o problemă de comunicare în rândul comunității academice.

Figura 2. Scopul și funcționarea ARACIS sunt clare pentru dvs.

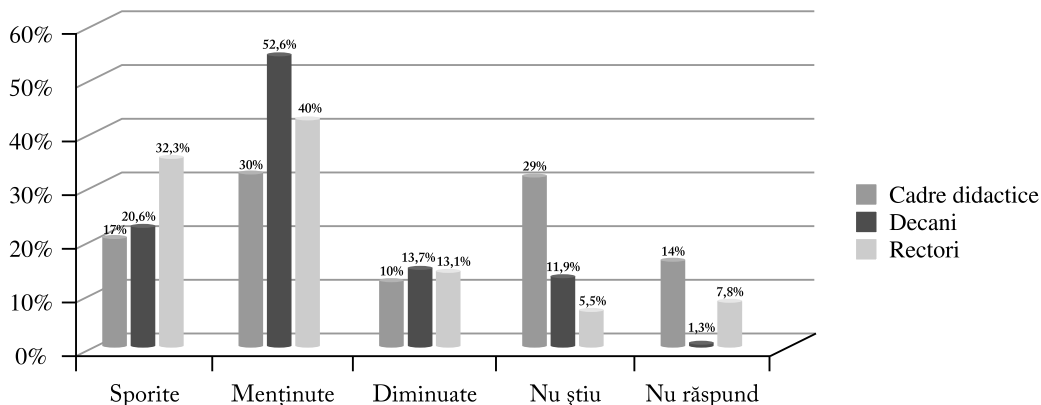
Menținerea funcțiilor actuale a ARACIS este opinia majoritară în rândul decanilor (53%), dar și opinia cea mai des invocată în rândul profesorilor (30%) și al rectorilor (41%). Într-o măsură relativ mare, rectorii doresc sporirea funcțiilor ARACIS (32%), comparativ cu 21% decani și 17% cadre didactice care împărtășesc această opinie. Un procent relativ constant, 10% în rândul profesorilor și 13% în cazul decanilor și rectorilor, sunt de opinie că funcțiile ARACIS ar trebui diminuate.

Tabel 3

În opinia dvs., ar trebui ca în viitor funcțiile ARACIS să fie:			
	Cadre didactice	Decani	Rectori
Sporite	17%	20.60%	32.30%
Menținute	30%	52.60%	41.40%
Diminuate	10%	13.70%	13.10%
Nu știu	29%	11.90%	5.50%
Nu răspund	14%	1.30%	7.80%

Ca și în cazurile precedente, procentul celor care nu știu să răspundă la această întrebare scade pe măsură ce urcăm pe scara ierarhiei universitare: 29% cadre didactice, 12% decani și respectiv 5,5% rectori.

Aceste date ne configurează următorul tablou: ARACIS este relativ slab cunoscută în rândul cadrelor didactice, este în mare parte imposibil pentru aceștia să aprecieze diferențele dintre ARACIS și CNEEA, dar există un anumite nivel de conformare și acceptare a situației astfel că 30% admit că funcțiile actuale ale ARACIS ar trebui menținute; totuși un procent similar, 29% declară că nu știu cum ar trebui configurate pe viitor funcțiile ARACIS. Pe de altă parte, ARACIS este mult mai bine cunoscută în rândul decanilor și rectorilor. În proporție de 20% decanii și 32% rectorii afirmă că funcțiile ARACIS ar trebui sporite ceea ce relevă un grad ridicat de încredere a acestora în funcționarea ARACIS. În proporții relativ mari decanii și rectorii privesc ARACIS ca fundamental diferit față de predecesorul său CNEEA.

Figura 3. În opinia dvs., ar trebui ca în viitor funcțiile ARACIS să fie:

Datele ne arată că ARACIS are o bună strategie de comunicare la nivelul conducerii universitare, fiind foarte mult centrată pe colaborarea cu actorii cheie în procesul de evaluare și acreditare, dar are însă deficiențe în comunicarea cu restul comunității academice ceea ce împiedică în mare măsură procesul de facilitare și îmbunătățire a calității. Dacă CNEEA se ocupa doar de evaluare și acreditare, ARACIS se ocupă de asigurarea calității, acesta fiind un domeniu mult mai vast care presupune interacțiunea și comunicarea cu mai mulți actori ai comunității academice, nu doar la nivelul conducerii.

Recomandări. Datele cantitative prezentate sunt interpretate și prin prisma datelor de tip calitativ obținute în urma meselor rotunde derulate în 20 de departamente universitare de către Centrul Educația 2000+ în proiectul *Adaptarea activă a educației universitare la cerințele pieței muncii*, al cărui beneficiar este ARACIS, proiect finanțat prin programul PHARE. Mesele rotunde au pus în dezbaterea mediului academic oportunitatea stabilirii de standarde de calitate a conținutului (*subject benchmark statements*), precum și a unor planuri-cadru de învățământ pentru patru domenii de studii (drept, științele comunicării, calculatoare & IT, inginerie mecanică) centrate pe rezultatele învățării, exprimate în termeni de competențe ce definesc profilul calificărilor specifice fiecărui domeniu. În majoritatea cazurilor, opiniile exprimate au vizat rolul pe care ar trebui să-l aibă ARACIS în calitate de mediator, facilitator, dar și garant al respectării standardelor de calitate a conținutului pentru o mai bună inserție a absolvenților pe piața muncii. Deși cadrele didactice care au participat la aceste mese rotunde știau relativ bine ce *ar trebui* să facă ARACIS, nu erau la fel de bine informate în privința a ceea ce face instituția de asigurare a calității sau, dacă știau, își exprimau mai degrabă insatisfacția față de practicile curente de evaluare, prin apariția a ceea ce ei numeau „*cultura bifei*”, răspunsul în termeni dihotomici la o listă de întrebări privind capacitatea instituțională a universităților. Piața de formare universitară este distorsionată de asimetria informațională dintre studenți, viitori absolvenți și furnizorii de educație, universitățile: întotdeauna acestea din urmă vor tinde să publice acele informații care să le facă mai atractive, omițându-le pe cele nefavorabile. Acțiunea astfel interesată a fiecărei universități „*diluează*” însă credibilitatea întregului sistem de formare universitară. Studenții nu vor ști ce universități le oferă cu adevărat oportunități de carieră, precum nici angajatorii nu ajung să cunoască în toate situațiile care dintre universități au mecanisme de formare sistematică a unor competențe relevante. Rezultatul este însă păgubos la nivel sistemic: inflație de diplome care nu certifică competențe, rămânând decuplate de abilitățile cu care absolventul intră pe piața muncii. Paradoxal, *concurența periclitează calitatea* în lipsa impunerii stricte a reglementărilor. În aceste condiții, rolul ARACIS de a impune standarde minimale *universale* care să constituie o ștachetă suficient de înaltă încât să certifice cu adevărat rezultatele așteptate ale învățării este fundamental în opinia profesorilor. Ar fi limitat astfel comportamentul oportunist de a elibera diplome fără a fi în totalitate acoperite de competențe, exercitat individual de către universități, pe seama credibilității

sistemului însă. Acest curent de opinie exprimat în rândul cadrelor didactice care au participat la mesele rotunde, constituie o oportunitate pentru ARACIS de a își asuma rolul de facilitator și garant al calității și de a își face mai bine cunoscute intențiile, activitățile și propriile rezultate nu doar în rândul elitelor din leadership-ul universitar, ci întregului mediu academic. Strategii de comunicare care să includă publicații, organizarea de seminarii, mese rotunde și alte tipuri de interacțiune periodică cu universitățile, la nivelul corpului profesoral, dar și al studenților, sunt puternic recomandate. De asemenea, transparența decizională și rapoartele, precum și procedurile trebuie aduse într-un mod pro-activ la cunoștința mediului academic (și nu pasiv, prin simpla postare pe pagina web). Consultarea și implicarea cadrelor didactice face parte din proces. În acest fel, familiarizarea mediului academic cu acțiunile și rezultatele ARACIS și implicit și încrederea față de instituție ar crește în mod substanțial.

Bibliografie

McNair, C.J., Watts, T., 2006, „*Conceptualising the Praxis of Benchmarking through Institutional Theory*“, *School of Accounting and Finance, University of Wollongong, Wollongong NSW 2522, Australia.*

Vlăsceanu, L., Grunberg, L., Pârlea, D., 2007, „*Quality Assurance and Accreditation*“, *CEPES, București.*

Vlăsceanu, L., Borrows, L. C., 2004, „*Indicators for Institutional and Programme Accreditation in Higher/Tertiary Education*“, *Studies on Higher Education, CEPES, București.*